EVROPSKÝ PARLAMENT

VÝBOR PRO OBČANSKÉ SVOBODY, SPRAVEDLNOST A VNITŘNÍ VĚCI

Veřejný seminář

za účasti

NÁRODNÍCH PARLAMENTŮ ČLENSKÝCH STÁTŮ

ZPRAVODAJKA: Rosa DÍEZ GONZÁLEZOVÁ

Čtvrtek, 17. března 2005, 9:00 - 12:30

60, rue Wiertz - Brussels
Altiero Spinelli Building
Room ASP 3E 2

TERORISMUS: TRESTNÝ ČIN NÁLEŽEJÍCÍ DO PŘÍSLUŠNOSTI MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDU?

CÍL

Seminář se koná v rámci přípravy zprávy, kterou zpracovává výbor LIBE v souvislosti s Plánem akcí Evropské unie pro boj proti terorismu a evropské strategie na jeho podporu (Rosa DÍEZ GONZALEZOVÁ).

Dne 13. června 2002 přijala Rada Evropské unie rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu. Nejrevolučnějším rysem tohoto rozhodnutí je, že poprvé v dějinách mezinárodního společenství přijala nějaká skupina zemí společnou legislativu obsahující společnou definici trestného činu terorismu a příslušných trestů.

Je důležité znát znaky skutkové podstaty tohoto druhu trestného činu, aby je bylo možno srovnat se znaky skutkové podstaty trestných činů, pro které je Mezinárodní trestní soud příslušný.

Mezinárodní trestní soud byl založen mezinárodní smlouvou přijatou v Římě 17. července 1998, aby nezůstali nepotrestání lidé, kteří spáchali zvláště odporné trestné činy, ale aby jim byl uložen odpovídající trest.

Soudní příslušnost (jurisdikce) Mezinárodního trestního soudu se vztahuje jen na nejzávažnější trestné činy, které se dotýkají celého mezinárodního společenství. Mezinárodní trestní soud je oprávněn zabývat se takovými trestnými činy, jako je genocida, trestné činy proti lidskosti

a válečné zločiny, které jsou definovány ve Statutu a podrobně popsány v dokumentu „Znaky trestných činů“ (‘Elements of Crimes’).

Dokument „Znaky trestných činů“ představuje předpis pro výklad skutkové podstaty těchto trestných činů, který byl přijat Shromážděním smluvních stran a který je toto Shromáždění oprávněno následně pozměňovat.

Je velmi důležité znát základní znaky trestných činů, pro které je Mezinárodní trestní soud příslušný, aby bylo možno najít vazbu se znaky, které určují trestný čin terorismu.

Právní literatura, OSN a Rada Evropy (usnesení č. 863 (1986); Doporučení č. 1170 (1991), usnesení č. 1271 (2002) Parlamentního shromáždění) zdůrazňují, že členské státy se musí shodnout na definici terorismu jako trestného činu proti lidskosti.

Cílem tohoto semináře je společně se zástupci národních parlamentů členských států Evropské unie prozkoumat, do jaké míry jsou znaky skutkové podstaty trestného činu terorismu totožné se znaky skutkové podstaty trestných činů, které spadají do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu, a do jaké míry lze určit či rozšířit příslušnost tohoto vysokého soudního orgánu, aby se vztahovala na trestný čin terorismu, aby bylo možno při současném přísném dodržování lidských práv zajistit, že tyto trestné činy nebudou podléhat promlčení a z právního hlediska budou zahrnuty mezi trestné činy, které jsou v celém mezinárodním společenství i podle mezinárodního práva považovány za nejzávažnější a nepřípustné.

Program

9:00 – 9:05 **Zahájení semináře**

Jean-Marie CAVADA
předseda Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

9:05 – 9:15 **Franco FRATTINI**
místopředseda Evropské komise a komisař pro spravedlnost a vnitřní věci

9:15 – 9:25 **Antonio María COSTA**
výkonný ředitel Úřadu OSN pro drogy a zločin

9:25 – 9:40 **I. SPOLEČNÉ RYSY TRESTNÝCH ČINŮ V RÁMCI JURISDIKCE MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDU**

Elizabeth ODIO BENITOVÁ
místopředsedkyně Mezinárodního trestního soudu

9:40 – 9:55 Debata za účasti zástupců národních parlamentů Evropské unie

9:55 - 10:10 **II. ZNAKY SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU TERORISMU**

Gijs DE VRIES
Evropský koordinátor boje proti terorismu

10:10 – 10:25 Debata za účasti zástupců národních parlamentů Evropské unie

10:25 – 10:40 **III. TERORISTICKÉ TRESTNÉ ČINY A MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD: NĚKTERÉ OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE JURISDIKCE**

Maria Luisa CESONIOVÁ
profesorka trestního práva na Katolické univerzitě v Lovani

10:40 – 10:55 Debata za účasti zástupců národních parlamentů Evropské unie

10:55 – 11:10 **IV. VNITROSTÁTNÍ JURISDIKCE VE VĚCI TERORISMU A MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD**

Eduardo FUNGAIRIÑO
generální prokurátor Ústředního trestního soudu Španělského království

11:10 – 11:25 Debata za účasti zástupců národních parlamentů Evropské unie

11:25 – 11:40 **V. UNIVERZÁLNÍ PRÁVNÍ NÁSTROJE BOJE PROTI TERORISMU A NEZBYTNOST OBECNÉ DEFINICE TERORISMU**

Jean-Paul LABORDE
vedoucí jednotky pro prevenci terorismu Úřadu OSN pro drogy a zločin

11:40 – 11:55 Debata za účasti zástupců národních parlamentů Evropské unie

11:55 – 12:10 **VI. BOJ PROTI TERORISMU, LIDSKÁ PRÁVA A ÚČINNOST PRÁCE SOUDŮ**

Roberto LAMPONI
ředitel ředitelství pro právní spolupráci Rady Evropy

12:10 – 12:20 Debata za účasti zástupců parlamentů Evropské unie

12:20 – 12:30 **ZÁVĚRY A UKONČENÍ SEMINÁŘE**

Rosa DÍEZ GONZÁLEZOVÁ
Zpravodajka Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

PŘÍLOHA

Sekretariát semináře

	Telefon	**Adresa**	**Elektronická adresa**
Ramón MARTINEZ SANCHEZ (odpovědný referent)	(32-2) 284 2024	Evropský parlament rue Wiertz RMA 01J016 B-1047 Brussels	dg2-libe@europarl.eu.int
Ryszard DE GROOT (asistent)	(32-2) 284 0795	Evropský parlament rue Wiertz RMA 01J047 B-1047-Brussels	dg2-libe@europarl.eu.int
Eva PICKMANN (sekretariát)	(32-2) 284 2094	Evropský parlament rue Wiertz RMA 01J002 B-1047 Brussels	dg2-libe@europarl.eu.int

Důležité sdělení pro osoby, které si přejí zúčastnit se semináře

Seminář je veřejný. Z bezpečnostních důvodů si ale osoby, které nemají průkaz opravňující ke vstupu do Evropského parlamentu, musí průkaz ke vstupu opatřit předem. Osoby, které si přejí získat průkaz ke vstupu do Evropského parlamentu, se žádají, aby se obrátily na sekretariát semináře do 11. března 2005.

Bude poskytnuto simultánní tlumočení ve 12 jazycích (EN, FR, DE, IT, NL, DA, EL, ES, PT, SV, PL, HU) a pasivní tlumočení do FI.

Boj Evropské unie proti terorismu

1. Úvod

Terorismus nyní patří mezi nejzávažnější dlouhodobé hrozby pro všechny členské státy Evropské unie a pro celý svět. Současná hrozba terorismu již není omezena na konkrétní zeměpisné oblasti, kde teroristé páchali násilí a teroristické akce na podporu svých cílů, jako tomu bývalo dříve. Nyní teroristé operují prostřednictvím mezinárodních a přeshraničních sítí a využívají prostředky, které mohou mít ničivé účinky v řadě zemí současně.

Žádný členský stát nemůže bojovat proti fenoménu terorismu sám. Proto Evropská unie vytváří politiku pro boj proti terorismu, v jejímž rámci mohou členské státy jednat společně při zachování základních zásad, na nichž Unie stojí. Veškeré úsilí zaměřené na boj proti terorismu musí ale vycházet z právního rámce, který zaručuje naprosté uznání lidských práv a základních svobod.

Členské státy Evropské unie zahájily spolupráci na mezivládní úrovni ve věcech, týkajících se terorismu, již v roce 1975, v rámci skupiny Trevi. Následně získala Evropská unie pravomoc bojovat proti terorismu v Maastrichtské smlouvě z roku 1992, v Amsterodamské smlouvě z roku 1997 a v Nicejské smlouvě z roku 2001.

V rámci závěrů zasedání předsednictva Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 a v Bruselu ve dnech 4. a 5. listopadu 2004 (Haagský program) byly schváleny programy vytváření oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti v Evropské unii, vždy na období pěti let, které obsahují praktická opatření pro boj proti terorismu při současném uznávání lidských práv a základních svobod.

2. Usnesení Evropského parlamentu z 5. září 2001

Dne 5. září 2001, pět dnů před teroristickým útokem v USA, přijal Evropský parlament jako reakci na extrémní pomalost Evropské unie v boji proti terorismu rezoluci, ve které žádá, aby Rada přijala dvě rámcová rozhodnutí: jedno kvůli standardizaci definice terorismu a příslušných trestů na úrovni Evropské unie, a druhé zaměřené na zavedení evropského zatýkacího rozkazu a postupů pro předávání podezřelých osob a zrušení formálních postupů vydávání osob mezi členskými státy.

3. Dopad teroristického útoku z 11. září 2001

Teroristický útok 11. září 2001 v USA zapůsobil jako katalyzátor urychlení realizace doporučení Evropského parlamentu a Evropské rady.

Od tohoto okamžiku se stal boj proti terorismu pro členské státy i pro Evropskou unii a její instituce jednou z nejvýznamnějších priorit.

4. Opatření k realizaci Plánu Evropské unie pro boj proti terorismu

Dne 21. září 2001 se konalo mimořádné zasedání Evropské rady, na kterém byl přijat Plán akcí pro boj proti terorismu. Opatření k jeho realizaci byla vypracována a přijata následně. Týkají se těchto oblastí:

(a) Soudní spolupráce
V této oblasti Evropská unie přijala:

- rámcové rozhodnutí Rady pro boj proti terorismu z 13. června 2002.
  Poprvé v dějinách mezinárodního společenství vytvořily členské státy společnou definici trestných činů terorismu i příslušných trestů. Od nynějška je základním kritériem odlišujícím trestný čin terorismu od obyčejných trestných činů jeho politická motivace.

- rámcové rozhodnutí Rady z 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech vydávání mezi členskými státy.
  Zatýkací rozkaz znamená historickou změnu v soudních vztazích mezi členskými státy, protože nahrazuje mechanismus vydávání osob. V budoucnosti budou evropské zatýkací rozkazy vydávat a vykonávat výhradně soudci bez politického zasahování.

(b) Spolupráce mezi složkami boje proti terorismu
V této oblasti je třeba upozornit na tato opatření:

- rámcové rozhodnutí Rady z 20. června 2002 o vytváření společných kriminálních vyšetřovacích skupin dvou nebo více členských států;
- doporučení Rady z 26. dubna 2002 o vícenárodních *ad hoc* skupinách pro výměnu informací o teroristech;
- založení protiteroristické jednotky Europolu pro získávání informací o terorismu a jejich analýzu;
- založení pracovní skupiny pro terorismus pro pravidelné šestiměsíční hodnocení hrozby terorismu a zjišťování totožnosti nejvýznamnějších teroristických organizací;
- založení pracovní skupiny policejních šéfů Evropské unie, která se skládá z vedoucích představitelů policejních sil členských států, s cílem výměny informací a zkušeností.

(c) Opatření v boji proti financování terorismu
Evropská unie přijala druhou směrnici o praní špinavých peněz v prosinci 2001. Nyní připravuje návrh třetí směrnice, kterou projednává Evropský parlament.

(d) Pohraniční kontroly
V oblasti pohraničních kontrol a přistěhovalectví má zásadní význam v boji proti terorismu řada opatření, zvláště vytvoření Evropské agentury pro správu vnějších hranic Evropské unie a operativní spolupráci, která začne pracovat 1. května 2005.

I další opatření pro boj proti organizovanému zločinu a nezákonnému přistěhovalectví obecně pomáhají v boji proti terorismu, zvláště pak bezpečnostní opatření při vydávání víz a návrhy na použití biometrických údajů ve vízech, v povoleních k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí a v cestovních pasech.

(e) Integrace boje proti terorismu do zahraničních styků

Boj proti terorismu se stal nedílnou součástí zahraniční politiky Evropské unie.

Tato opatření jsou ve formě spolupráce a politického dialogu a podpory poskytované třetím zemím v boji proti terorismu a zahrnují aktivní účast Evropské unie ve všech mezinárodních organizacích.

Evropská unie vypracovala návrh smlouvy o spolupráci zahrnující boj proti terorismu jako součást zahraničních styků, zvláště s USA, Ruskem, Kanadou a Japonskem.

Podobně je ustanovení o boji proti terorismu systematicky vkládáno do všech dohod uzavíraných s třetími zeměmi.

5. Eurojust

Eurojust je jednotka pro soudní spolupráci, vytvořená na základě rozhodnutí Rady z 28. února 2002. Má 25 členů, jednoho za každý členský stát. Pokud jde o boj proti závažným trestným činům, zvláště terorismu, má Eurojust tyto cíle:

- lepší koordinaci vyšetřování, které vykonávají orgány různých členských států;
- lepší vzájemnou soudní pomoc mezi příslušnými orgány členských států;
- pomoc při určování evropské politiky v oblasti trestných činů.

6. Seznam fyzických a právnických osob a teroristických organizací, jichž se týká zmrazení majetku a policejní a soudní spolupráce v kriminální oblasti

Pokud jde o boj proti financování terorismu, Evropská unie vydává dva různé seznamy fyzických a právnických osob a teroristických organizací :

(a) seznam zpracovaný Evropskou unií při plnění rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1373 (2001).
Na osoby, skupiny osob nebo právnické osoby označené v seznamu hvězdičkou (entity nebo občané EU), se vztahuje jen spolupráce v soudních a trestních věcech.
Na ty, jejichž jména nejsou označena hvězdičkou (entity a občané mimo EU), se vztahuje zmrazení majetku a spolupráce v soudních a trestních věcech. Seznamy jsou aktualizovány každého půl roku.

(b) další seznam, který zpracovává Výbor pro sankce OSN a který Evropská unie přebírá v nezměněné podobě. Na osoby, skupiny osob nebo právnické osoby, které jsou na tomto seznamu, se vztahuje zmrazení majetku a spolupráce v soudních a trestních věcech.

7. Dopad teroristického útoku v Madridu z 11. března 2004

(a) Deklarace o boji proti terorismu z 25. března

Jako odpověď na teroristický útok v Madridu přijala Evropská rada na svém zasedání 25. a 26. března 2004 Deklaraci o boji proti terorismu a stanovila sedm aktualizovaných strategických cílů na podporu Plánu akcí Evropské unie pro boj proti terorismu.

(b) Vznik funkce „koordinátora boje proti terorismu“

V ustanovení odst. 14 deklarace z 25. března 2004 se Evropská rada rozhodla vytvořit funkci evropského koordinátora boje proti terorismu, který má tyto povinnosti:

- koordinovat práci Rady v boji proti terorismu v Evropské unii;
- mít přehled o všech nástrojích, které má Unie k dispozici, a podávat Radě zprávy;
- zajišťovat účinnou následnou kontrolu rozhodnutí Rady.

(c) Přepracovaný Plán akcí EU – Cestovní mapa pro boj proti terorismu

Na zasedání Evropské rady 17. a 18. června 2004 (bod 13 závěrů) byla přijata přepracovaná verze Plánu akcí pro boj proti terorismu, která zahrnuje soubor téměř 200 opatření.
Evropská rada prozkoumala plnění Plánu akcí poprvé na svém zasedání 16. a 17. prosince 2004 a bude tak činit dvakrát za rok.

(d) Integrace rozšířené zpravodajské kapacity Evropské unie

V souladu s bodem 14 závěrů zasedání Evropské rady ve dnech 17. a 18. června bude sekretariátu Rady od 1. ledna 2005 přidělena zpravodajská kapacita, jejímž úkolem bude poskytovat Radě strategická hodnocení ohrožení vyplývající z informací od národních zpravodajských služeb a zlepšovat výměnu informací s Europolem.

(e) Ustanovení o solidaritě

Na zasedání Evropské rady ve dnech 25. a 26. března 2004 byla též přijata deklarace solidarity proti terorismu mezi 25 členskými státy, podle níž budou jednat v duchu solidarity, pokud se nějaký členský stát stane obětí teroristického útoku.

Znění deklarace je identické, jako znění článku 42 Smlouvy o Ústavě pro Evropu.

(f) Oběti terorismu

Evropská unie vyjadřuje solidaritu s oběťmi terorismu, zvláště ve formě:

- Deklarace z 25. března 2004, v níž Evropská rada vyhlásila 11. březen Dnem památky obětí terorismu, na návrh Evropského parlamentu obsaženého v usnesení z 11. března 2004;
- přijetí směrnice Rady z 20. dubna 2004 o náhradě obětem trestných činů, včetně obětí aktů terorismu;
- pilotního projektu založeného v roce 2004 k financování projektů na psychologickou, lékařskou a sociální pomoc obětem terorismu a jejich rodinným příslušníkům.

Mezinárodní trestní soud

Vznik

Myšlenka vytvořit trvalý mezinárodní trestní soud vznikla jako výraz stále silnějšího přání mezinárodního společenství: potřeby zajistit, aby lidé, kteří spáchali zvláště odporné trestné činy z hlediska univerzálního společenského svědomí a lidské důstojnosti, byli odpovídajícím způsobem potrestáni, aby nezůstali beztrestní.

Toto úsilí bylo vyjádřeno na konci První světové války, nalezlo praktické uskutečnění na konci Druhé světové války ve vytvoření a v činnosti norimberského a tokijského tribunálu a poslední podnět získalo ve vzniku mezinárodních trestních soudů příslušných pro bývalou Jugoslávii a Rwandu.

Od roku 1946 přijalo OSN „norimberské zásady“, které tvoří právní základ požadavku mezinárodní trestní odpovědnosti jednotlivce, a v roce 1953 byla Komise pro mezinárodní právo pověřena přípravou založení budoucího Mezinárodního trestního soudu.

Založení Mezinárodního trestního soudu

Mezinárodní trestní soud byl založen mezinárodní smlouvou uzavřenou na Diplomatické konferenci OSN zmocněnců v Římě 17. července 1998 pod názvem „Římský statut mezinárodního trestního soudu“.

Ten vstoupil v platnost 1. července 2002; jeho 18 soudců a prokurátor (žalobce) nastoupili do funkcí v průběhu první poloviny roku 2003.

Organizace soudu

Osmnáct soudců, kteří jsou odborníky na trestní právo, procesní právo a mezinárodní právo, volí Shromáždění smluvních stran.
Mezinárodní trestní soud má předsedu a dva místopředsedy a pro výkon svých soudních funkcí je rozdělen do tří úseků:
- vyšetřovacího;
- soudního;
- odvolacího.

Místní a věcná příslušnost

Mezinárodní trestní soud je specializovaným mezinárodním soudním orgánem příslušným pro fyzické osoby pouze pokud jde o určité druhy jednání, které jsou popsány ve Statutu jako trestné činy mezinárodního rozměru.
(a) Pokud jde o příslušnost pro osoby, je třeba poznamenat, že:
- jsou vyloučeny nezletilé osoby do 18 let věku;
- definují se různé stupně účasti na trestném činu, počínaje osobou, která trestný čin přímo spáchala, po osoby, které k trestnému činu navádějí, jsou spolupachateli nebo trestný čin zatajují;
- osoba může být uznána vinnou jen tehdy, když lze prokázat, že jednala úmyslně.

(b) Pokud jde o věcnou příslušnost, je třeba poznamenat, že Mezinárodní trestní soud je příslušný jen pro tyto druhy trestných činů:
- genocida,
- trestné činy proti lidskosti,
- válečné zločiny.

Soud bude příslušný pro trestný čin agrese, jakmile bude tento trestný čin definován a budou určeny znaky jeho skutkové podstaty formou změny nebo úpravy Římského statutu.

Aspekty platnosti příslušnosti: je neretroaktivní, univerzální a komplementární

Příslušnost Mezinárodního trestního soudu je neretroaktivní, což znamená, že se zabývá skutky spáchanými poté, kdy vstoupila v platnost (1. července 2002). Existují snahy, aby se na tyto trestné činy nevztahoval institut promlčení.

Příslušnost Mezinárodního trestního soudu, kromě případů, kdy ji vykonává na příkaz Rady bezpečnosti OSN, se vztahuje na skutky, o nichž se má za to, že byly spáchány na území smluvních stran nebo zemí, které nejsou smluvními stranami, ale podřídily se jeho příslušnosti, nebo jejichž údajní pachatelé jsou státními příslušníky některé smluvní strany nebo země, která prohlásila, že se podřizuje příslušnosti soudu. Proto nemusí být Mezinárodní trestní soud příslušným, pokud jedná na příkaz smluvní strany nebo prokurátora ohledně skutků, ke kterým nedošlo na území těchto států a údajný pachatel není státním příslušníkem takového státu. V tomto smyslu nelze tvrdit, že jeho příslušnost je zcela univerzální.
Příslušnost Mezinárodního trestního soudu je komplementární k vnitrostátní jurisdikci a nevylučuje ji. Státy mohou a musí vykonávat svou jurisdikci ohledně těchto trestných činů. Vztah komplementarity má dva základní prvky: za prvé, Mezinárodní trestní soud není příslušný, pokud je stát příslušný ohledně vyšetřování a hlavní líčení, a za druhé, respekt vůči soudnictví státu.

Závěr: politické aspekty

Vedle vlastních omezení příslušnosti Mezinárodního trestního soudu, určených zvláště počtem smluvních stran Statutu, je významná skutečnost, že USA, Čína a Rusko doposud odmítají Statut akceptovat, a proto je třeba se odvolat na mezinárodní jurisdikci.

Tím je univerzální povaha tohoto projektu snížena a podmíněná.